

'We moeten af van het systeem met de alwetende professional'

Jo Hermanns is adviseur jeugd en beleid en nog een paar maanden, tot hij 65 wordt, hoogleraar en lector. Hij is belangrijk pleitbezorger van het Wraparound Care, een model in de jeugdzorg waarin de eigen kracht van het gezin centraal staat.

Olaf Stomp

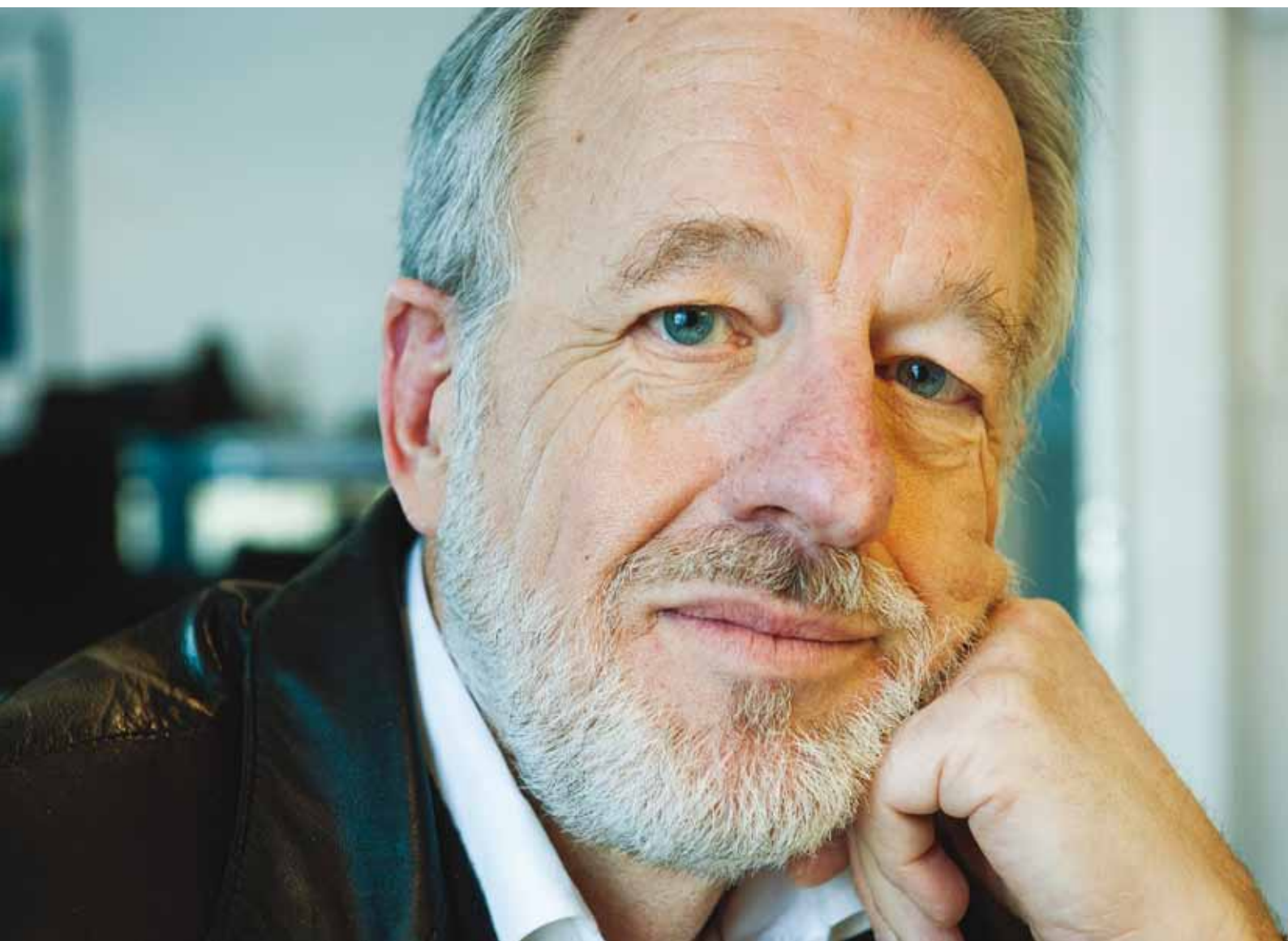

Wie erin werkzaam is of de jeugdzorg van dichtbij volgt, hoort de laatste tijd steeds vaker de term *Wraparound Care*. Maar het is beslist niets nieuws, zegt Jo Hermanns. De adviseur jeugd en beleid en deeltijdhoogleraar is één van de belangrijkste pleitbezorgers van het model. Hij bladert in een paar boeken en tijdschriften die voor hem op tafel liggen en die dateren van zo'n twaalf jaar geleden. 'Eigenlijk wordt hierin het hele verhaal al verteld', zegt hij. En dat verhaal is volgens hem onveranderd gebleven. Dat de jeugdzorg te veel gestuurd wordt door professionals die weten wat goed is voor cliënten. De denkwijze is dat professionals analyseren wat er misgaat in het leven van hun cliënten, een plan maken om dat aan te pakken en te veranderen. Dat hoeft op zich niet slecht te zijn, vindt Hermanns, maar zo'n benaderingswijze kent volgens hem twee problemen. 'Het leidt allereerst niet tot oplossingen waar mensen iets aan hebben. De inzichten van professionals voegen niets toe aan wat mensen al weten. Dat je bijvoorbeeld goed moet communiceren, dat je kinderen niet alleen moet straffen, dat je aandacht moet geven aan je kinderen.' Een tweede probleem ontstaat vol-

gens Hermanns doordat er meerdere professionals bij de hulpverlening betrokken zijn. 'Door de verschillende professionele perspectieven, ontstaat er een gebrek aan coherentie bij de oplossing van de problemen van gezinnen.'

Niet zo verwonderlijk, zo betoogt Hermanns, dat in zo'n jeugdzorgsysteem dat we in Nederland kennen, waarin de regie ligt bij de professional, opvoedingsproblemen niet adequaat worden opgelost. Dat er onevenredig veel kinderen opgroeien in residentiële instellingen terwijl we al jaren pleiten voor minder uithuisplaatsingen, en dat Nederland nu koploper is wat betreft het aantal jeugdigen dat in een justitiële jeugdinrichting verblijft. Hermanns pleit voor een andere organisatie van de jeugdzorg, waarin de regie van de hulpverlening bij het gezin ligt en niet bij de professional. Bij Wraparound Care (zie kader), een vraaggestuurd model, is dat het uitgangspunt.

De vraag is of de samenleving nu ontvankelijker is voor het Wraparound Care Model dan dertien jaar geleden. Ja en nee, vindt Hermanns. 'De groep mensen die zich

met kinderen en jongeren bezighouden is daar zeker ontvankelijker voor dan toen. Er is een grotere nadruk op interventies als Eigen Kracht en er wordt meer rekening gehouden met de sociale context bij het vinden van oplossingen.' De weerstand zit volgens hem bij de Bureaus Jeugdzorg en de zorgaanbieders. 'Daar zie ik nog nauwelijks meer bereidheid om met het model te gaan werken dan vroeger.'

Wat veroorzaakt die weerstand?

'In het professionele verlies dat zij ervaren als de verhouding tussen hen en de cliënt verandert. Het systeem is zo georganiseerd dat de professional beoordeelt of iemand zorg krijgt. Problemen worden vaak opgelost met nog meer onderzoek. Als vrijwilliger ondersteun ik een aantal gezinnen die in de problemen zijn gekomen met de jeugdbescherming. Die dossiers zijn, ongelogen, vaak twee tot drie decimeter dik.'

Bij lokale beleidsmakers ervaart Hermans meer steun voor het gedachtegoed om de jeugdzorg anders te organiseren en te werken volgens het Wrap Around Care Model. Hetgeen overigens nog niet betekent

dat gemeenten daadwerkelijk ook op die manier te werk gaan. "Wij passen het Wrap Around Care Model ook toe", hoor ik wel eens van allerlei organisaties. Maar een nadere analyse leert dan dat het beperkt blijft tot, zoals bij projecten als Één gezin, één plan, casemanagement. Dan wordt er gekeken welke instelling het voortouw moet nemen bij de hulp en welke overbodig is.' Dat maakt die manier van werken nog niet tot Wrap Around Care, zegt Hermans. 'De regie ligt dan namelijk nog bij de professionals en niet bij het gezin. En bovendien wordt er vaak enkel gekeken naar kind en gezin en niet naar de hele sociale context die behulpzaam kan zijn bij het oplossen van de problemen.'

Volgens Hermans moet de jeugdzorg af van een werkwijze waarin de alwetende professional met een beoordelende houding bepaalt hoe de problemen moeten worden opgelost. Hij erkent dat het bewerkstelligen van een andere zienswijze geen eenvoudige klus is. 'Ook opleidingen moeten hier aandacht aan gaan besteden en beroepsverenigingen moeten er een stap in zetten. Dat begint nu pas te lukken.' ➤

STRAATCULTUUR

Patrick Smelt, e.a.

ISBN 978 90 8850 134 0 | 112 pagina's | € 15,75
Bestel online op: www.swpbook.com/1321

Straatcultuur en hangjongeren zijn veelbesproken onderwerpen. Maar wat is straatcultuur nu eigenlijk? Wat voor effect heeft straatcultuur op hangjongeren? Hoe maak je contact met jeugdgroepen, en hoe ga je als professional om met straatcultuur en grensoverschrijdend gedrag? Onderwerp van dit boek is de straatcultuur zoals jongeren die zelf beleven en leren vanaf het moment dat ze op straat hangen. Vanuit het perspectief van de straat vertaalt de auteur de straatcultuur voor mensen in het beroepsveld.

Uitgaven van Uitgeverij SWP zijn verkrijgbaar in de boekhandel

Postbus 257 / 1000 AG Amsterdam / T. 020 330 72 00 / F. 020 330 80 40 / swp@mailswp.com / www.swpbook.com

VAN PATIËNT TOT TEMPERAMENT

HOERA! IK HEB ADHD

Frank van Strijen

ISBN 978 90 8850 359 7 | 240 pagina's | € 24,90
Bestel online op: www.swpbook.com/1598

Hoera! Ik heb ADHD rekent af met een aantal aannames die je leven met ADHD negatief beïnvloeden. Bijvoorbeeld dat ADHD een ziekte, een stoornis is. Dit boek beweert het tegendeel. ADHD kan je juist in staat stellen tot het leiden van een uniek en uitdagend leven. Niet ondanks de ADHD, maar dānkzij de ADHD. En door de negatieve etiketten van je af te schudden,

neem je weer zelf de verantwoordelijkheid voor je leven.

Het boek bevat meer dan 100 tips, voorbeelden en ervaringen die je helpen om het maximale uit je ADHD te halen. Niet alleen voor jezelf, maar juist voor je omgeving.

Uitgaven van Uitgeverij SWP zijn verkrijgbaar in de boekhandel

Postbus 257 / 1000 AG Amsterdam / T. 020 330 72 00 / F. 020 330 80 40 / swp@mailswp.com / www.swpbook.com

► Er is ook kritiek. Van andere wetenschappers. Het Wrap Around Care Model en interventies als Eigen Kracht-conferenties zouden alleen effectief zijn bij lichtere problemen, maar niet bij grotere gedragsproblemen en delinquentie van jongeren, zegt hij. 'Nee juist niet', 'repliceert Hermanns stellig en lepelt de resultaten van een onderzoek naar een WAC-programma in Canada op. Daarbij hadden alle gezinsleden grote problemen – alcoholisme, seksueel misbruik, psychiatrie, kindermishandeling, drugsverslaving – en konden niet op een andere manier worden geholpen. 'Juist daar blijkt deze benadering te werken.'

Hij windt zich zichtbaar op over het standpunt dat als het echt moeilijk wordt, de professional nodig is. 'Mijn stelling is: juist als het echt moeilijk wordt, dan moet je kijken naar wat mensen zelf kunnen en willen. Natuurlijk zijn er grenzen. Als je ziet: dit kunnen ze niet, of niet op tijd, dan moeten we de kinderen beschermen. Maar je hebt geen andere kans dan door met deze mensen te werken.'

Jo Hermanns gooide vorig jaar een grote steen in de vijver van de justitiële jeugdzorg. Tijdens een congres van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming verkondigde hij dat het een illusie was om te denken dat opvoeden binnen de instelling – gericht op re-integratie – effect heeft. De werking van heropvoedingsdoelstellingen is gering, betoogde Hermanns. Uit diverse grootschalige, vaak internationale, onderzoeken blijkt volgens hem dat het volgen van een justitieel traject de recidive verhoogt. En dat het niet werkt heeft, zo stelt Hermanns, drie oorzaken. Allereerst komt het door de sociale orde. De groepsstructuur vraagt een overdreven disciplinerende met strenge straffen. Jongeren in detentie voegen zich vervolgens wel in gevangeniscontext ('ze passen zich aan de situatie aan') maar leren er niets van voor het leven buiten de gevangenis.

De kritiek werd hem niet in dank afgenomen, onder andere door Peer van der Helm (zie pag. 18) die betoogt dat behandeling wel werkt, mits er een positief leefklimaat is in de instelling.

Dan zou je dus kunnen zeggen: wel behandelen en daarna aan de slag met Wrap Around Care?

Hermanns: 'Waarom tijd verliezen? Waarom zou je niet al voor en tijdens de detentie de jongeren voorbereiden op terugkeer door daar mensen van buiten de instelling bij te betrekken die daarbij kunnen helpen? Want anders is er buiten de instelling niemand die zich voor die jongeren met een positief leefklimaat bezighoudt. En worden ze weer blootgesteld aan hun omgeving waardoor de recidive zo hoog is.'

Hermanns wordt in juni 65 jaar. Zijn deeltijdhooglerarschap aan de Universiteit van Amsterdam houdt op en ook zijn aanstelling als lector aan de Hogeschool Utrecht eindigt met het bereiken van deze leeftijd. Toch wil hij allesbehalve de indruk wekken dat hij stopt

met werken. 'Ik zet een punt achter een aantal lijnen, academische lijnen. Maar wat ik altijd het meest heb gedaan, me proberen te verdiepen in hoe in Nederland kinderen en ouders worden geholpen bij de opvoeding, daar ga ik gewoon mee door.' ❖

CV

Jo Hermanns (1947) Adviseur op het terrein van jeugd en jeugdbeleid. Sinds 1991 is hij deeltijdhoogleraar opvoedkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn specialisatie is opvoedingsondersteuning. Daarnaast is hij bijzonder hoogleraar op de Kohnstammleerstoel aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragswetenschappen van de UvA. Hermanns is tevens bijzonder lector aan de Hogeschool Utrecht (Werken in justitieel kader).

WRAPAROUND CARE IN DE JEUGDZORG Implementatie van Intensieve Pedagogische Thuiszorg

Jo Hermanns, Andrea Klap, Karin Smit, Antoon Zwart
www.swpbook.com
ISBN: 978 90 8850 245 3
120 pagina's
Prijs: € 16,90

WAT IS WRAPAROUND CARE?

Het Wraparound Care-model is geen gestandaardiseerde methodiek of interventie, maar een model waarin een aantal uitgangspunten worden vertaald in een werkwijze die vervolgens flexibel en op maat kan worden ingevuld. De eigen kracht van het gezin staat centraal. Buiten het gezin om wordt geen actie ondernomen. Men gaat uit van een vraaggestuurde en thuisnabije hulpverlening. Er wordt gewerkt met een plan dat niet voor, maar samen met het gezin en het persoonlijk netwerk is opgesteld en waarbinnen gewerkt wordt aan het behalen van concrete doelen. Alle betrokken instellingen en professionals werken vanuit één geïntegreerde aanpak, zodat de langgerekte ketenbenadering wordt omgevormd tot een cirkel rond kinderen, jongeren en opvoeders.

In het model zijn er vijf belangrijke vragen aan de cliënt: 1) Wat wilt u veranderen in uw leven? 2) Wat moet er veranderen in uw leven (bij gedwongen hulpverlening)? 3) Hoe gaat u dat doen? 4) Hoe kan ik u als hulpverlener daarbij helpen (hier komt de professional pas in beeld)? 5) Wie hebben we daarbij nog meer nodig?

(Bron: Hogeschool Utrecht)

CONGRES WRAPAROUND CARE

Op 23 mei organiseert Logacom in Aristo Amsterdam een congres over Wraparound Care. Jo Hermanns is een van de sprekers en heeft een belangrijke rol gespeeld bij de programmering ervan. 'Ik hoop dat daar een groep mensen ontstaat die het gedachtegoed uitdraagt, implementeert en stimuleert. Dat mensen geïnspireerd raken en dat er netwerken ontstaan.'

Meer informatie op: www.wraparoundcongres.nl